

УДК 374:7 (477)

<https://doi.org/10.37041/2410-4434-2019-14-5>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Оксана Смірнова,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
образотворчого мистецтва НПУ
імені М. П. Драгоманова, Заслужений майстер
народної творчості України, директор культурно-
мистецького центру «Артек»,
e-mail: Osaos@ukr.net

Анотація. У статті стверджується, що виховання у підростаючого покоління національної самоідентичності й самосвідомості є невід'ємною складовою розв'язання актуальної проблеми підготовки патріотично свідомої нації. Наголошується, що невичерпний потенціал для виконання цього завдання має позашкільна освіта. Під час організації відпочинку дітей у закладах позашкільної освіти України важливого значення набуває культурологічна та мистецько-виховна складова, позаяк заняття, будучи необов'язковими, природно «добудовують» незаповнені проміжки соціального становлення особистості. Констатується, що завдання сучасних закладів позашкільної освіти передбачає відновлення потенціалу національної духовної спадщини, сформованої і відшліфованої протягом багатьох тисячоліть, якнайширше залучення учнівської молоді до пізнання й збагачення духовної культури як потужного культурно-історичного фундаменту, на який спираються всі досягнення нашого суспільства. Підкреслюється, що позашкільна діяльність в умовах становлення Нової української школи має розглядатися як важливий фактор

найповнішого розкриття здібностей школярів та розв'язання різноманітних освітніх проблем, створення цілісної системи пошуку та виховання творчо обдарованої особистості. У зв'язку з цим автором визначено чинники реалізації мети професійної діяльності педагогів закладів позашкільної освіти, котрі сприяють зростанню обдарованої молоді. Запропоновано методичні рекомендації щодо ефективної організації мистецького позашкільного закладу освіти відповідно до державних стандартів діяльності дитячих таборів й з урахуванням вікових особливостей дітей шкільного віку. Презентовано авторську концепцію виховання національно-патріотичних почуттів дітей засобами мистецтва і практичний досвід діяльності Міжнародного державного центру «Артек», його зміст та сутність в умовах становлення Нової української школи. У статті схарактеризовано МДЦ «Артек» як своєрідний кластер, в якому об'єднуються різноманітні культурологічні проекти, що актуалізують різні види активностей дітей за інтересами, допомагають розширити власні можливості, відкрити в собі нові здібності. Систематизація проходить за календарним циклом річних свят. Показано, що осмислення національної культури має визначальний вплив на національно-патріотичне виховання учнівської молоді. У зв'язку з цим розкриваються методичні основи та значення декоративно-прикладного мистецтва у МДЦ «Артек» в ракурсі становлення Нової української школи.

Ключові слова: позашкільна освіта, культурно-мистецький центр МДЦ «Артек», національно-патріотичні почуття дітей.

Постановка проблеми. На сучасному етапі становлення Нової української школи загострилася проблема пошуку інноваційних методів навчання та виховання талановитої молоді. Катастрофічна обмеженість годин у закладах загальної середньої освіти на опанування інтегрованого

курсу «Мистецтво», зміст якого охоплює знання з хореографії, вокалу, гри на музичному інструменті, історії мистецтв, живопису, кольорознавства, композиції, декоративно-прикладного мистецтва, рисунку, скульптури, відсутність культурно-мистецьких майданчиків й ін. негативні обставини реформування освітньої галузі спричинили низький рівень реалізації творчого потенціалу підростаючого покоління нащадків. Відтак актуалізується значущість позашкільної діяльності, що в умовах сьогодення має розглядатися як важливий фактор найповнішого розкриття здібностей школярів та розв'язання різноманітних освітніх проблем, створення цілісної системи пошуку та виховання творчо обдарованої особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення невирішених її частин. Закономірно, що декоративно-прикладне мистецтво традиційно застосовувалось у педагогічному процесі. Навчально-виховний потенціал мистецтва розглянуто у працях Є. Антоновича, І. Зязюна, М. Лещенко, Я. Мамонтова, Л. Масол, А. Мелік-Пашаєвої, Б. Неменського, О. Рудницької, С. Русової, Є. Чарнолузької, Я. Чепіги та ін. Водночас недослідженим є питання щодо практичного використання зразків декоративно-прикладного мистецтва у закладах позашкільної освіти України в умовах становлення Нової української школи.

Формулювання мети завдань статті. Метою і завданнями статті є висвітлення практичного досвіду діяльності культурно-мистецького центру МДЦ «Артек», його змісту та суті в умовах реформування освітньої галузі; обґрунтування особливостей розвитку мистецьких закладів позашкільної освіти в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Позашкільні навчальні заклади найдієвіше впливають на безперервне і свідоме духовне вдосконалення і самовизначення дітей. Адже, дозвілля дитини – це своєрідний потенціал

майбутнього суспільства. Саме від здатності дитини організувати своє дозвілля залежить наповненість її подальшої життєдіяльності. Тому-то в культурно-мистецькому центрі МДЦ «Артек» особливу увагу зосереджено на забезпеченні яскравості подій і явищ нашого життя, що назавжди залишаться в пам'яті дітей. Досвід показує, що в учнівській молоді часто виникає бажання зафіксувати власні спостереження, враження, хвилювання через індивідуальне сприйняття оточуючого і світобачення. У зв'язку з цим працівники центру прагнуть навчати малювати, виготовляти вироби із застосуванням різних технік не тільки обдарованих, а й внутрішньо вмотивованих до цього дітей. Головним принципом діяльності педагогів є такий: викликати в дитини бажання, прищепити їй віру у власний творчий потенціал, розвинути волю не зупинятися перед труднощами.

У ході діяльності культурно-мистецького центру переконуємося, що заняття природно «добудовують» незаповнені проміжки соціального становлення особистості. Забезпечення вільного вибору школярами улюблених занять позитивно впливає на їхній особистісний розвиток. Організація діяльності дітей у дозвіллевих формах посилює їхню соціалізацію на основі вільного спілкування з однолітками. Водночас переживання успіху викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю навичок самостійної діяльності, поведінки, досвіду. Відтак спостерігається поступове становлення усіх властивостей і якостей творчої особистості.

Тому головною метою професійної діяльності педагогів закладів позашкільної освіти має бути створення умов для розвитку учнівської молоді як творчих обдарованих особистостей. Реалізація цієї мети забезпечується такими чинниками:

– індивідуально-професійним потенціалом педагогічних кадрів (на думку А. Анастасі та М. Карне, педагоги, які

працюють із обдарованими дітьми, мають бути особистісно зрілими, емоційно стабільними, чутливими і доброзичливими, із високим рівнем інтелекту, динамічним характером, розвиненим почуттям гумору, позитивною Я – концепцією);

- переважанням інтерактивних методів навчання;
- високим ступенем свободи учнів у виборі ними видів занять не лише у школі, а й поза нею.

Культурно-мистецький центр МДЦ «Артек» став майданчиком для реалізації проєктів талановитої молоді, самореалізації і формування національної свідомості кожної дитини зі всіх регіонів України, середовищем, яке виховує справжнього національного патріота нашої держави, бо, тільки наповнене любов'ю до країни, до народу серце здатне будувати світле майбутнє України.

Міжнародний дитячий центр «Артек» – кластер, що об'єднує різноманітні культурологічні проєкти, розраховані на вільний вибір дітьми із різних товариств і Співдружностей різних видів активностей за інтересами, що допомагають розширити власні можливості, відкрити в собі нові здібності.

Головним напрямом роботи культурно-мистецького центру МДЦ «Артек» передбачено цілеспрямовану роботу щодо відродження національних здобутків українського народу. У програмі діяльності кожної з 14 студій представлено більшість видових категорій декоративно-прикладного мистецтва, що ґрунтуються на здобутках українського народу та відтворені в сучасних інтерпретаціях. Всі види мистецько-виховної діяльності систематизовані за календарним циклом річних свят, як і освітній процес шкіл України.

Осмислення національної культури Українського народу має колосальний вплив на формування національно-патріотичних почуттів дитини. Виховання учнів зі сформованою національною самосвідомістю, усвідомленим позитивним ставленням до своєї нації, її історії, культури й

духовності, глибоким розумінням свого статусу і ролі в соціальному етнокультурному середовищі – потужний крок вирішення державної проблеми щодо підготовки патріотично свідомої української нації.

Отже, завдання функціонування закладів позашкільної освіти доцільно спрямовувати на відновлення потенціалу національного духовного багатства, сформованого протягом багатьох тисячоліть, якнайширше залучення до нього підростаючого покоління, оскільки діти, опановуючи духовні і моральні надбання свого народу, утверджують незалежність, міцність і добробут своєї держави.

Доцільно наголосити, що в українських традиціях і звичаях сконцентровано духовне багатство народу: його мрії, сподівання, непереможний оптимізм, невичерпність фантазії, винахідливості, кмітливості та дотепності. Традиції та звичаї також відображають спосіб життя, господарську діяльність, культурно-виховний досвід українського народу, об'єднуючи минуле і майбутнє народу, старші й молодші покоління, інтегруючи етнічну спільність людей у високорозвинену сучасну націю.

Педагогічне значення народних традицій полягає в тому, що вони є одночасно засобом і результатом виховних зусиль багатьох поколінь. Народні традиції формують і закріплюють в артеківців думки, почуття, настрої, поведінку, ментально властиву попереднім поколінням.

Ми усвідомлюємо, що учнівська молодь – енергійна, динамічна частина населення, яка повинна зрозуміти об'єктивну значущість національно-патріотичного виховання для забезпечення активної участі в суспільному і культурному житті держави. Саме в цьому віці одним із провідних внутрішніх процесів є визначення місця в житті, засвоєння соціального статусу, тобто особистість самоідентифікується в національному, громадянському і професійному контекстах.

В Україні існує проблема розриву між поколіннями. У зв'язку з цим у вихованні молоді необхідно зосереджувати увагу на прищепленні почуття поваги до праці представників старшого покоління. З цією метою у всіх мистецько-виховних проєктах культурно-мистецького центру МДЦ «Артек» закладені козацькі постулати: *«віра в батьків», «віра в землю батьків», «віра в віру батьків», «віра в себе».*

Вивчення дітьми унікальних взірців народного мистецтва, народних традицій, практичне оволодіння окремими різновидами декоративно-прикладного мистецтва сприяє формуванню національно свідомих, компетентних, ініціативних учнів із розвиненими патріотичними й естетичними почуттями.

Декоративно-прикладне мистецтво є такою формою пізнання світу, крізь яку в художніх образах відображається структура людської життєдіяльності. Функції декоративно-прикладного мистецтва слугують своєрідними шляхами реалізації його культурологічного потенціалу, що передбачає здатність художнього твору впливати на реалії людського буття. З ускладненням структури суспільства і зростаючою багатоплановістю процесів, що відбуваються в ньому, людина все менше здатна орієнтуватися в навколишній дійсності за рахунок своєї особистої практики. Тому все більше зростає роль мистецтва в суспільстві, реалізуючи власну поліфункціональну природу, виступаючи інструментом пізнання дійсності і самопізнання, ціннісної орієнтації, засобом спілкування, джерелом естетичної насолоди, зняряддя духовно-практичного перетворення світу.

Ретроспективний аналіз поглядів дослідників щодо специфіки впливу мистецтва на розвиток особистості створює передумови для виявлення його багатого педагогічного потенціалу в формуванні національно-патріотичних почуттів підростаючого покоління в освітньо-мистецькому середовищі МДЦ «Артек».

Причетність школярів до українського мистецтва розглядаємо як емоційний фундамент почуття патріотизму, а твори декоративно-прикладного мистецтва – пам'ятками історії й накопичувачами інформації етнічного розвитку культури. Вивчення їх мистецько-творчого досвіду пронизує розум кожного артеківця, відкладається і напластовується в його пам'яті, стаючи власним набутком, керівництвом до дій, вчинків і поведінки особистості. Заглиблення в традиції власного народу спонукає артеківців осмислити шляхи всієї людської цивілізації, а на підставі цього мотивувати їх до власної творчої діяльності. Споглядання й оволодіння декоративно-прикладним мистецтвом мотивує у дітей вміння сприймати будь-яку наукову, художню інформацію через призму українознавства, трансформувати її в собі й перетворювати у надбання національного духу, культури, відстоювати свої ідеали, погляди і переконання.

Грунтовне вивчення історії, тенденцій розвитку декоративно-прикладного мистецтва, оволодіння техніками творення мистецьких виробів сприяє процесу переходу знань учнів у їх переконання, впливає на дії та вчинки підростаючого покоління. Завдяки вивченню декоративно-прикладного мистецтва вмотивовується процес формування національно свідомої особистості, формуються глибокі потреби, стимули постійно займатися творчістю.

Концентруючи в собі невичерпний запас знань, систему національного і світового досвіду, декоративно-прикладне мистецтво розширює індивідуальний досвід дитини, включаючи особистість у пізнання своєрідного світу художніх образів. Дослідження зразків декоративно-прикладного мистецтва формує усвідомлення кожним учнем себе частиною свого народу, впливає на становлення особистісного бачення світу, власної точки зору і переконання, підпорядковуючи їх потребам своєї нації.

Реалізація смислової сутності у предметних фактах відбувається, передовсім, у процесі творення виробів

декоративно-прикладного мистецтва. Практично залучаючись до відображення у ньому традицій, звичаїв, обрядів, підростаючий українець вбирає в себе їх філософський, моральний, психологічний та естетичний зміст, поступово розширюючи і зміцнюючи зв'язок з рідним народом. Декоративно-прикладне мистецтво вирізняється невичерпним потенціалом формування національно-патріотичних почуттів та високої культури творчої праці дитини, стрижнем якої є художні здібності, що реалізуються у мистецькій діяльності та забезпечують її успішність і неординарну продуктивність.

У наш час, коли гостро постало питання відродження національної культури, заклади позашкільної освіти повинні докласти зусиль у справу вивчення і продовження класичної спадщини національного народного мистецтва – його витоків, надбань і досягнень. Оволодіння підростаючим поколінням видами декоративно-прикладного мистецтва, формування в них художньої культури, здійснення широкої змістовної духовної підготовки особистості МДЦ «Артек» сприятиме вихованню патріотичного покоління нашої країни.

Шкільний вік є важливим періодом дитинства, під час якого відбувається перехід від ігрової до навчальної діяльності. З приходом дитини до школи вона починає опосередковувати всю систему відношень. У навчальній діяльності зазнає змін саме об'єкт, перед ним постає необхідність творчо видозмінюватися. Творча активність учнів дітей шкільного віку проявляється в бажанні внести елементи новизни, своєрідності, оригінальності в результаті спроби своєї діяльності.

У загальному й розумовому розвитку учнів дітей шкільного віку особливо важливу роль відіграє їхня образотворча діяльність. Дітям цього віку особливо цікаво малювати й отримувати від цієї роботи насолоду.

Розвиток фантазії, художніх інтересів, творчих здібностей особи, набуття практичних художніх навичок розпочинається з раннього дитинства. Але характерною ознакою більшості малюнків є схематичність зображення, що зумовлюється недостатнім загальним розвитком, обмеженістю уявлень дітей про довкілля. Техніка виконання малюнків – однотипна, із переважанням лінійності зображень. Діти не передають об'ємності, реальних пропорцій предметів, розміщення їх у просторі, користуються «чистим» (спектральним) кольором, не застосовуючи відтінків, але малюнки характеризуються особливою виразністю та щирістю. Образотворчу діяльність дітей вирізняє природна любов до кольору і відчуття форми, незвичайна здібність виявляти в образах все своє світобачення (запас дитячих уявлень). Малювання змушує їх мислити і таким чином активізує думки, образне бачення світу, розвиває просторове мислення, забезпечує радість і духовну рівновагу. Учні живуть у своїх малюнках, співають у них, рухаються, дихають, плачуть, танцюють. Саме тому дитяча творчість має велику силу декоративності.

Найголовніший напрям еволюції дитини полягає в тому, що роль зору у процесі оволодіння світом починає зростати, із підпорядкованого становища зорове сприйняття стає головним і рухово-дотиковий апарат поведінки дитини набує другорядного значення. У перехідний період відбувається «боротьба» двох протилежних установок дитячої поведінки, яка закінчується «перемогою» зорового способу сприймання світу. Аналіз наукової педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що діти шкільного віку порівняно легко оволодівають схематичними вміннями працювати олівцем і пензлем, у них розвинуто почуття ритму. На заняттях учні опановують способи побудови зображення, правила застосування матеріалів і приладдя, набувають технічних умінь. Дітям шкільного віку притаманний великий інтерес до образотворчої діяльності, оскільки творчий процес

відповідає характерному для них конкретно-образному мисленню.

Власне у процесі малювання немає нічого такого, чим би не змогла оволодіти людина. Навчатись грамотно малювати може кожен, так само, як і навчитись читати й грамотно писати. А для творчості – потрібен талант, необхідні здібності. Ми усвідомлюємо, що кожна дитина є обдарованою і творчою вже на генетичному рівні. Тому завданням педагогів-митців культурно-мистецького центру МДЦ «Артек» має бути: віднайдення потенціалу учнів, скеровування їх у правильне русло, розвиток їхніх здібностей; а принципом діяльності такий вираз: «допомогти, відкрити та мотивувати дитину до власної творчості, до самовдосконалення, навіть за межами «Артеку».

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. На основі проведеного дослідження і висвітлення практичного трирічного досвіду діяльності культурно-мистецького центру МДЦ «Артек» ми визначили такі правила діяльності будь-якого закладу позашкільної освіти в умовах Нової української школи: позиціонування й реалізація ідеї, що тільки національно-патріотичне підростаюче покоління здатне формувати незалежну Україну; розуміння й поширення сентенції «без традицій та звичаїв немає України»; розуміння звичаїв, обрядів і мистецтва нашого народу як своєрідних «місточків», якими ми йдемо до світлого майбутнього. Відтак провідна ідея концепції діяльності культурно-мистецького центру МДЦ «Артек» полягає у вихованні лідерів – спортсменів, митців, бізнесменів, інтелектуалів.

Подальше дослідження вбачаємо у розробці методичних рекомендацій і практичному впровадженні різних мистецьких напрямів студій закладу позашкільної освіти. А також – у розкритті змісту, суті, значення творчих проєктів і технологій їх виконання в закладах позашкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гурська А. Граматика орнаменту // *Мистецтво та освіта*. 1999. № 1. С. 9–12.
2. Лещенко М. П. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: до проблеми педагогічної майстерності: навч.-метод. посіб. Київ : АСМІ, 2003. Ч.1. 304 с.
3. Міндер М. Поле педагогічної дії. Педагогіка соціалізації: європейські абриси. Київ : ВіРА ІНСАЙТ, 2000. 407 с.

REFERENCES

1. Gurs`ka A. Gramatika ornamentu // *Mistecztvo ta osvı`ta*. 1999. #1. S. 9–12.
2. Leshhenko M.P. Shhastya ditini – yedine di`jsne shhastya na zemli` : do problemi pedagogi`chnoyi majsternosti` : navch.-metod. posi`b. Kiyiv : ASMI , 2003. Ch.1. 304 s.
3. Mi`nder M. Pole pedagogi`chnoyi di`yi. Pedagogi`ka soczi`ali`zaczi`yi: yevropejs`ki` abrisi. Kiyiv : Vi`RA I`NSAJT, 2000. 407 s.

SMIRNOVA O. SPECIFICS OF DEVELOPMENT OF ART INSTITUTIONS IN THE EXTRACURRICULAR EDUCATION IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Abstract. During the organization of children's recreation in the health-educational institutions of Ukraine, cultural and artistic-educational component becomes of great importance. After all, classes in extracurricular institutions, being optional, naturally "complete" the unfilled intervals of social formation of the individual. It is proved that extracurricular activities in the conditions of formation of a new Ukrainian school should be considered as an important factor of the fullest disclosure of students' abilities and the solution of various educational

problems, creation of a holistic system of search and education of creatively gifted personality. The factors of realization of the goal of teachers of extracurricular institutions that promote the growth of gifted children are determined. The proposed article, in accordance with the state standards of activity of children's camps in Ukraine, provides methodical recommendations for the organization of an art extracurricular center. After all, extracurricular activities today should be considered as an important factor in the fullest disclosure of students' abilities and the solution of various educational problems, the creation of a holistic system of search and education of a creatively gifted personality. The concept of forming a national-patriotic sense of the artefact by means of art within the Artek International Children's Center is presented. Practical experience of the activity of the cultural and art center of ICC "Artek", its content and essence in the conditions of formation of the New Ukrainian school. Artek International Children's Center is a cluster that combines a variety of cultural projects designed for free choice by children outside different societies and Commonwealth. The project offered children different types of interest-based activities that help to expand their own capacities and to open up new abilities. Systematization takes place in the calendar cycle of annual holidays. Understanding the national culture of our people has a tremendous influence on the formation of national-patriotic feelings of the child. Educating national consciousness and self-consciousness in the younger generation is an integral part of solving the fundamental problem of preparing a patriotic-conscious nation. It is determined that the task of modern educational institutions is to restore the powerful potential of the national spiritual wealth, formed and polished for many millennia, to attract the younger generation as much as possible to it, to feel the powerful cultural and historical foundations, to reach all the foundations, of our society. Also, the age peculiarities of children of the school period are presented. SYoung students are an energetic, dynamic part of the

population, whoshould realize the objective importance of national patriotic education to ensure active participation in the social and cultural life of the state. The methodological foundations and the importance of decorative and applied art are revealed in the cultural and artistic center of the ICC "Artek" in the perspective of modern education, in the new Ukrainian school.

Keywords: *extracurricular education, cultural and art center of the ICC “Artek”, national-patriotic feeling of the Artek.*

СМИРНОВА О. ОСОБЕНОСТИ РАЗВИТИЯ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ВНЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ

Аннотация. *В организации отдыха детей в оздоровительно-учебных заведениях Украины большое значение приобретает культурологическая и художественно-воспитательная составляющие. Ведь занятия в учреждениях дополнительного образования, будучи необязательными, естественно дополняют социальное становление личности. Доказано, что внешкольная деятельность в условиях становления Новой украинской школы должна рассматриваться как важный фактор полного раскрытия способностей школьников и решения различных образовательных проблем, создание целостной системы поиска и воспитания творчески одарённой личности. Определены факторы реализации цели педагогов учреждений дополнительного образования, которые способствуют росту одаренных детей. В предлагаемой статье, согласно ГОСТов деятельности детских лагерей в Украине, представлены методические рекомендации по организации художественного внешкольного центра; концепция формирования национально-патриотических чувств артековца средствами*

искусства в пределах международного детского центра «Артек». Практический опыт деятельности культурно-художественного центра «Артек», его содержание и сущность в условиях становления новой украинской школы. Международный детский центр «Артек» – кластер, где объединены различные культурологические проекты, рассчитанные на свободный выбор детьми из разных обществ и Содружеств. Проект предложил детям различные виды активностей по интересам, которые помогают расширить собственные возможности, открыть в себе новые способности. Систематизация проводится по календарному циклу годовых праздников. Осмысление национальной культуры нашего народа имеет колоссальное влияние на формирование национально-патриотического чувства ребенка. Воспитание национального сознания и самосознания у подросткового поколения – составная и неотъемлемая часть решения фундаментальной проблемы подготовки патриотической нации. Определено, что задача современных учреждений внешкольного образования, заключается в том, чтобы восстановить мощный потенциал национального духовного богатства, сформированного и отшлифованного в течении многих тысячелетий, шире привлечь к нему подростковое поколение, чтобы оно почувствовало мощный культурно-исторический фундамент, на который опираются все достижения нашего общества. А также, представлены возрастные особенности детей именно школьного возраста. Раскрываются методические основы и значение декоративно-прикладного искусства в культурно-художественном центре «Артек» в ракурсе современного образования, то есть новой украинской школы.

Ключевые слова: внешкольное образование, культурно-художественный центр МДЦ «Артек», национально-патриотическое чувство ученика.